

Тема: Оноре де Бальзак – видатний французький письменник, зачинатель соціального реалістичного роману. Бальзак і Україна.

Мета уроку: познайомити учнів з життям і творчістю Оноре де Бальзака, із сторінками життєвого шляху письменника, пов'язаними з Україною; розкрити універсальність бальзаківського задуму, розмаїття тематики та проблематики творів "Людської комедії", засобів, використаних автором для надання циклу романів та повістей цілісності.

Тип уроку: урок – презентація.

План уроку. (На дошці)

1. Слово вчителя про роль Бальзака в розвитку літератури Франції XIX століття.
 2. Подорож у світ Оноре де Бальзака.
 3. Повторення значення понять: епопея, цикл творів, соціальний роман та інші.
 4. Повідомлення про історію створення, структуру та художню своєрідність "Людської комедії".
- б. Самостійна робота учнів. дослідження структури "Людської комедії". Представлення художнього світу творів Оноре де Бальзака.

Хід уроку

(Розповідь учителя, учні конспектують) (Слайд № 1 – 3)

1. Починаючи від епохи Відродження, роль і значення художньої прози неухильно зростає. Роман набув такої самої вагомості, як за давніх часів епічна поема чи трагедія. XIX століття принесло з собою поширення особливого різновиду прози, який історики літератури назвали "соціально - психологічною", тобто такою, що художньо осмислює, досліджує існування людини у суспільстві у взаємодії з іншими індивідами, через аналіз її емоцій, думок, поведінку через уважний розгляд душі.

XIX століття ще називають "золотою добою" соціально-психологічного роману, адже цей жанр став провідним майже у всіх впливових літературах Європи і Америки. Формування його однак почалося у Франції. Цьому сприяла та ситуація, що склалася в культурі цієї країни. Одна з характерних її рис - гостра політизація французького суспільства (досягнення індустрії, напружена класова боротьба, наполеонівські походи, революції). Створювалися численні ліберальні

та соціалістичні теорії (Сен - Сімон, Фур'є, Ламенне). Загальна налаштованість французьких інтелектуалів на пошуки внутрішніх механізмів соціальних процесів не могла не позначитися на творчості романістів. Основи соціально - психологічного роману нового типу заклали такі видатні магістри слова, як Стендаль, Бальзак, Флобер, які цікавились життям різних верств французького населення, намагалися художньо осмислити складні закономірності та проблеми суспільного життя, запровадили низку тем, типів і художніх ситуацій, що потім стали "повторюватись" в інших літературах світу.

Одна з них - зіткнення неординарної особистості із законами суспільного життя. І Бальзак і Стендаль були свідками того, що в житті перемагають пристосуванці, а обдаровані, сильні особистості не витримують вимог часу. В інших творах кар'єристи, егоїсти завжди в центрі уваги. Особливо увага надається темі "втрачених ілюзій". У творах цих письменників людина опиняється перед вибором: або високі моральні якості й бідність, або підлість і зрада душі як гарантія успіху і процвітання в суспільстві. Цей вибір взагалі -- проблема XIX століття.

Оноре де Бальзак одним із перших в західноєвропейській літературі починає художнє дослідження буржуазного світу, який на той час ще не вичерпав своїх можливостей, а його проза є носієм поетичного ореолу. В. Бахмутський зазначає: «.. Проза таїт в себе поезію... За прозаїчeskими подробицями Бальзак умеєт увидеть вечные и великие законы жизни, в прозаической одежде разыгрываются трагедии равные по своей силе и размаху трагедиям прошлого, под прозаической оболочкой таятся драмы и трагедии, достойные пера Шекспира».

2. **Вчитель.** А тепер, любі друзі, дозвольтє познайомити вас з нашим гостем - видатним французьким письменником першої половини XIX століття Оноре де Бальзаком.

Бесіда - інсценізація зустрічі з письменником.

(Учні і вчитель ставлять запитання, а десятикласник, який виконує роль письменника, відповідає).

Питання: Пане Бальзаку, у народі кажуть, що людина живе лише в ті моменти, які назавжди залишаються в пам'яті. Які моменти життя тримає ваша пам'ять?

Відповідь: У дитинстві я був дуже хворобливою дитиною. Іноді це заважало мені вчитися. Але я багато читав. Після того, як у 1814 р. сім'я переїхала до Парижу, я продовжував навчатися в приватних школах, відвідував лекції в університеті Сорбонна. Диплом юриста я отримав саме тоді, як батько залишив службу, і я пішов працювати.

2). **Питання:** Коли ви відчули потребу писати свої твори?

Відповідь: Я мріяв стати письменником з дитинства. Професія адвоката мене не приваблювала. Сім'я розуміла мої наміри і підтримувала як могла. Мої перші твори створені були тільки з однією метою - заробити грошей. Віршована драма "Кромвель" виявилася невдалою і збагачення не принесла, але я продовжував писати.

3). Питання: Який твір ви могли б вважати "початком відліку"?

Відповідь: У 1829 з'явився роман "Останній шуан". Це і був "початок".

4). Питання: Що саме стало поштовхом для створення "Людської комедії"?

Відповідь: Життя - складна річ. Водночас із творчими невдачами мене переслідували й інші негаразди: з метою заробити швидко гроші брав участь у ризикованих комерційних справах. З'явилися борги, які треба було оплачувати. Працював по 16 годин на добу, писав безупинно. Але поразки й розчарування були для мене своєрідним пізнанням сутності природи світу, без чого "Людська комедія" просто не могла б постати.

5). Питання: Пане Бальзаку, чи уявляли ви, яким буде Ваш твір?

Відповідь: Над створенням епопеї я працював понад двадцять років. Починалося все з написання нарисів на сучасні теми. Згодом той матеріал був Використаний для написання новел. До речі, "Гобсек" (1830) також був спочатку "фізіологічним нарисом" про лихваря. Від початку 30-х рр. я писав великі прозові твори "Шагренева шкіра", "Ежені Гранде", "Батько Горіо", "Темна справа" та ін. Ще на ранніх етапах я схилився до ідеї написання циклів, унаслідок чого і сформувався задум об'єднати всі романи в епопею. Чи вичерпав задумане? На жаль, ні. Епопея повинна була складатися зі ста п'ятдесяти творів. У результаті я написав 96 — саме вони і становлять твір всього мого життя — епопею "Людська комедія".

6). Питання: Чим для вас стала зустріч з Евеліною Ганською? Які враження на вас справила зустріч з Україною? (слайд 4- 6)

Відповідь: Евеліна Ганська - шляхетна, вродлива жінка. Знайомство з нею почалося з листа - відгуку про роман "Тридцятирічна жінка" (1832). Ми листувалися, у Швейцарії відбулася наша перша зустріч. Невдовзі ми зрозуміли, що кохаємо один одного, але бути разом ми не могли - у Евеліни була сім'я і руйнувати її вона не могла. Наше знайомство продовжувалося 18 років. Ми одружилися, хоча й запізно.

Якою я побачив вперше Україну? Здається, краще про те розкажуть мої листи. (Два - три учні зачитують рядки з листів Бальзака).

1) - 28 червня 1847 р. Бальзак пише заповіт, у якому будинок на вулиці Фортюне все своє нерухоме майно передає у спадок Евеліні Ганській. 5 вересня 1847 р. о восьмій вечора, потягом Північно залізниці він від'їжджає в Україну. « Це було не лише бажанням, а й спрагою. Це був відпочинок, і я був виснажений, у мене вистачило б сили лише на 24 години. Яка подорож!" 13 вересня Бальзак зупинився в Житомирі."Близько восьмої ранку я побачив велике місто і подумав, що це Бердичів. Подумки я був уже в Бердичеві, а насправді це був тільки Житомир".

2) - Від Бердичева до Верхівні трактова дорога пролягала через села Нізгурці, Сингаївка, Закутинці.

"Коли я виїхав за місто, то побачив хлібне поле. Це - пустиня, царство хліба. Усе, що я бачив досі, нічого не варте".- Будинок Евеліни Ганської схожий на Лувр або грецький храм, позолочений вечірнім сонцем, яке височило над долиною..."- Тут чудова сукняна фабрика, є лікарня, шампінйонна оранжерея, іподром, парк. Чудово!"

3) - У листопаді 1847 р. Бальзак вперше відвідав Київ. "Отже, Київ - це столиця України, це священний град Росії, колишня метрополія, татарський і російський Рим, старша сестра Москви..."- Пізніше у листі до археографа М. Юзефовича письменник згадуватиме: "І ось я подумки звертаюся у ті місця: Київ з його банями, Київ з його пагорбами, садами і багатствами усміхнеться мені, розвіє сум від літературних праць..."

Вчитель: Оноре де Бальзак пішов з життя у 1850 році, залишивши незакінченою "Людську комедію". "Привітайте мене. Адже щойно з'ясувалося, що я геній". Ці слова Бальзак сказав своїй сестрі Л. Сюрвіль жартома, ще на початку роботи над епопеєю, але ті слова, насправді виявились пророчими. Про те, що являє собою "Людська комедія" вам розкажуть наші шановні "літератори"

1 літератор Як уже повідомлялося, "Людська комедія" складається з 96 творів, об'єднаних єдиною тематикою. Автор прагнув пояснити закономірності дійсності. Бальзака цікавили не тільки конкретні теми і проблеми, але й взаємозв'язок цих проблем; не тільки окремі пристрасті, а й формування людини під впливом середовища.

2 літератор Більшість персонажів "Людської комедії" переходять із твору в твір. виступаючи головними дійовими особами в одних та епізодичними - в інших. до того ж Бальзак розробляє важливий мотив людських вчинків - прагнення до збагачення.

1 літератор (слайд 7) (демонструє схему побудови "Людської комедії" - архітектоніку) Цикл складається з 3 частин (етюдів)

1. Аналітичні етюди (висновки).

2. Філософські. Бальзак казав: "Я поясню, у чому полягає життя, умови, поза якими не можуть існувати ні суспільство, ні людина..."

3. Етюди про звичаї складаються зі сцен:

а) Особистого життя. "Гобсек", "Батько Горіо";

б) Провінційного життя. "Євгенія Гранде";

в) Паризького життя. "Розкіш і злидні куртизанок";

г) Політичного життя. "Зворотний бік сучасної історії", "Темна справа";

д) Військового життя. "Шуани";

е) Сільського життя. "Селяни".

2 літератор Бальзак казав: "Мій твір має увібрати в себе всі типи людей, усі суспільні стани, він повинен втілити всі соціальні зрушення так, що жодна життєва ситуація, жодна особа, жодна професія не виявилися забутими.

1 літератор "Мій труд має свою географію, свою сім'ю, свої краєвиди, інтер'єри, дійових осіб, факти, своє дворянство і буржуазію, своїх ремісників і селян, політиків і денді, свою армію, одним словом - увесь світ". Оноре де Бальзак.

Вчитель. А тепер звернімося до вашої словникової роботи, яку ви виконали вдома і спробуємо дати визначення таких понять, як етюд, цикл творів, архітектоніка літературного твору, епопея. (Учні також з'ясовують жанр "Людської комедії", використовуючи свої записи). **(слайд 8)**.

Вчитель. Прослухавши повідомлення наших учнів, ви, мабуть, зрозуміли, наскільки с неоднозначною, багатогранною постать цього літературного генія. Але цього, мабуть, недостатньо, щоб повністю уявити собі всеосяжність, майстерність цієї творчої особистості - Оноре де Бальзака.

Починаючи з сьогоднішнього уроку, я пропоную вам дібрати матеріал і скласти книгу "Творчість Оноре де Бальзака". Ця книга буде відображати особливості його літературної діяльності і ступінь вашого сприйняття творів письменника. Ви можете виступити у ролі художників, редакторів, коректорів та ін. Девіз цієї частини уроку: "Граючи перевіряємо, що ми вміємо і що знаємо!"

Я, як замовник книги, прошу продемонструвати твори, які є скарбничкою творчості Бальзака. Що становитиме основу книги? Статті відгуки про прочитаний твір, малюнки - ілюстрації, кросворди, цікаві запитання, завдання, анотації, цитати - афоризми, твори, власні вірші, інсценування уривків. (Всі роботи, акуратно оформлені, після захисту входять до книги.).

Вчитель: Художній світ творів Бальзака, як і художній світ кожного великого майстра складається з гармонійного поєднання різноманітних елементів. Найяскравішим прикладом такого сплаву є так звана "бальзаківська пристрасть". Її ознаками є маніакальний характер, могутня сила, яка знищує врешті - решт її носія.

"Чи це скнарість Гранде, чи це розпушта барона Юло, чи це гурманство і маніакальні схильності кузена Понса, чи це кохання Анрієтти де Мордюс або батьківська любов Горіо - Бальзак неодмінно показує як почуття, що охоплює цих людей, розростається, неначе жажливий рак, і врешті бере гору над іншими почуттями" (А. Моруа). Ця пристрасть героїв з пружиною, яка рухає весь сюжет творів Бальзака. (слайди 9, 10)

Домашнє завдання:

◎ **Розпочати роботу по створенню збірки " Творчість Оноре де Бальзака".**

Прочитати повість « Гобсек»